

PROGRAM

Vattenprogram för Håbo kommun

Dokumentansvarig: Förvaltningschef, bygg- och miljöförvaltningen
Antaget: Kommunfullmäktige 2017-09-25 § 95

INNEHÅLL

1.	VATTEN	3
1.1	Intro	3
1.2	Arbete mot en god vattenkvalitet	3
1.2.1	Organisation	4
1.2.2	Uppdatering	4
1.3	Syfte och avgränsning	5
2.	RAMAR	5
2.1	EU:s ramdirektiv för vatten	5
2.1.1	Åtgärdsprogram	6
2.2	Nationella miljökvalitetsmål	6
2.3	Kommunala styrdokument	6
2.3.1	Vårt Håbo 2030	6
2.3.2	Miljöstrategi	7
2.3.3	Översiktsplan och fördjupad översiktsplan	7
3.	INRIKTNING	9
3.1	Nulägesbeskrivning	9
3.2	Ingen övergödning	10
3.2.1	Målbild	11
3.3	Säkrad dricksvattenförsörjning	12
3.3.1	Målbild	13
3.4	Gifffria vatten	14
3.4.1	Målbild	14
4.	KARTLÄGGNING	15

BILAGOR

Bilaga 1a Karta samtliga ytvatten

Bilaga 1b Karta samtliga grundvatten

Bilaga 2 Sammanställning vattenförekomster i Håbo kommun

Bilaga 3 Beskrivning av vattenförekomster i Håbo kommun

1. VATTEN

1.1 Intro

Håbo kommun är en Mälarkommun vars kommungräns till övervägande del består av mälärstränder och kommunens yta består till cirka 30 procent av vatten. Samtliga av kommunens större ytvattenförekomster är sund eller vikar till Mälaren. Håbo kommun ligger inom huvudavrinningsområdet Norrström, som sträcker sig från Kilsbergen och Bergslagen i väster till Stockholm i öster och omfattar hela Mälarens närområde.

Vatten är en naturresurs som samtliga av världens livsformer är beroende av. Dricksvattenförsörjning, avlopp, transporter, livsmiljöer för växter och djur samt rekreation och friluftsliv är exempel på några av de intressen som är nära sammankopplade till vattnet och dess kvalitet. Mälaren utgör bland annat dricksvattentäkt för omkring två miljoner människor i Sverige och Håbo kommuns dricksvattenförsörjningen sker genom uttag från Mälaren. Det samhällsekonomiska värdet för Mälaren är mycket stort och värdet av en god vattenkvalitet är högt. Att arbeta med att bevara och förbättra kommunens vattenkvalitet är därför prioriterat.

Enligt VISS¹statusklassificering är övergödning det största vattenmiljöproblemet i Mälardalen. Mälaren är en naturligt näringsrik sjö, vilket gör att den är extra känslig för övergödning.² Vattnets kvalitet påverkas i stor utsträckning av markanvändningen i delavrinningsområdet. Mälardalen är ett tätbefolkat område där andelen hårdgjord yta är stort, vilket är en förklaring till den miljöproblematik som råder. Även jordbruket och skogsbruket är utbrett i området och har historiskt sett bidragit till belastning av vattnets kvalitet vad gäller övergödning.

Övergödningssproblem samt utsläpp av miljögifter, i form av metaller så som krom, zink och koppar och kemikalier så som bekämpningsmedel, läkemedel med mera, är de största vattenmiljöproblemen i kommunens vattenförekomster enligt VISS statusklassificering. Samtliga ytvattenförekomster har problem med för höga halter bromerad difenyleter och kvicksilverföreningar vilket resulterar i att god kemisk status inte uppnås.

1.2 Arbete mot en god vattenkvalitet

Vattnet följer inte administrativa gränser. En försämring av vattenkvaliteten kan bero på påverkan som sker uppströms och utsläpp som sker inom kommunens gränser drabbar boende, verksamma samt djur och natur nedströms. Det går sällan att identifiera en samhällsaktör som är enskilt ansvarig vid en försämring av vattnets kvalitet. Det krävs ett aktivt arbete för att nå samt bibehålla en god vattenkvalitet. Kommunen har ett övergripande ansvar i det arbetet.

---

¹ Vatteninformationssystem Sverige (VISS)

² Källa Mälarens Vattenvårdsförbund

Arbetet mot en förbättrad vattenkvalitet ställer krav på samarbete och samordning, inom kommunen såväl som i mellankommunala forum. Vattenfrågan måste hanteras som en integrerad och naturlig del av den löpande verksamheten och i kommunens dialog med andra verksamma aktörer i kommunen.

Att beakta påverkan på vattnet och dess kvalitet ska vara en självklarhet inom kommunens verksamheter. Arbetet ska präglas av långsiktighet och för att effektivisera arbetet måste frågan hanteras tidigt i processer som potentiellt kan påverka vattnets kvalitet. Vattenfrågan ska hanteras löpande i de verksamheter vars arbete har en direkt inverkan på vattnets kvalitet. Påverkan på vattnet och dess kvalitet ska alltid beaktas vid planläggning, lovgivning, tillstånd, tillsyn och drift.

Vattenprogrammet anger Håbo kommuns inriktning avseende arbetet mot en god vattenkvalitet. Vattenprogrammet fungerar dels som ett kunskapsunderlag och verktyg inom kommunens verksamhet och dels som en prioriteringsgrund. I vattenprogrammet presenteras tre strategiska inriktningar som specificerar Håbo kommuns prioritering i arbetet. Vattenprogrammet har en tidshorisont som sträcker sig till år 2030.

1.2.1 Organisation

En vattengrupp med representanter från plan- och exploateringsavdelningen, VA-enheten och miljöavdelningen träffas minst två gånger/år för att planera och följa upp åtgärder. Vattengruppen ansvarar för att årligen ta fram åtgärder kopplade till angivna inriktningar. I februari varje år sker en rapportering till Vattenmyndigheterna enligt gällande förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt samt en avstämning i kommunstyrelsen (KS) där bedrivet arbete för att uppnå fastställda inriktningar rapporteras. Plan- och exploateringsavdelningen kallar vattengruppen och ansvarar för avstämning till kommunstyrelsen och Vattenmyndigheterna.

1.2.2 Uppdatering

Vattenprogrammet måste ajourhållas för att ständigt vara aktuellt. I takt med att vattnets kvalitet samt kunskapsunderlaget för detta ändras kan Håbo kommuns prioriteringar avseende vattenarbetet behöva ändras. En uppdatering av vattenprogrammet sker vid behov, senast år 2021 i samband med att vattenförvaltningen uppdaterar statusklassificering och miljökvalitetsnormer för vattenförekomsterna i kommunen.

Inför uppdatering av vattenprogrammet ska programmet utvärderas och följas upp. Detta utgör underlag vid uppdatering av programmet. Plan- och exploateringsavdelningen ansvarar för utvärdering, uppföljning och revidering av vattenprogrammet. Utöver plan- och exploateringsavdelningen deltar VA-enheten och Miljöavdelningen.

1.3 Syfte och avgränsning

Vattenprogrammet syftar till att fastställa Håbo kommuns prioritering och inriktning för att uppnå de europeiska, nationella samt kommunala mål som finns kopplat till vattnet och dess kvalitet. Programmet behandlar inte vatten med utgångspunkt i den resurs det utgör kopplat till rekreativa värden och attraktiva miljöer. Programmet hanterar inte heller översvämningsfrågan.

Dokumentet, i egenskap av program, tar inte i detalj ställning till utförande, metod eller detaljerad tidsplan. Det sker i berörda verksamheters arbete samt i en vattengrupp med representation av tjänstemän från berörda avdelningar. Avstämning av arbetet sker genom en årlig rapportering till KS och Vattenmyndigheterna.

Vattenprogrammet tillämpar VISS indelning av vattnet i så kallade vattenförekomster. En avgränsning görs där den nedre storleksgränsen för grundvatten är förekomster som producerar mer än 10 m³/dag, försörjer fler än 50 personer eller är avsedda för sådan användning i framtiden. Gällande ytvatten ska sjöar ha en yta om minst 1 km² och vattendrag vara minst 15 km långa för att pekas ut som ytvattenförekomster.

Vid kartläggning av markanvändning, jordarter och belastning redovisas data utifrån delavrinningsområden³. Värden för delavrinningsområden som helt eller delvis är lokaliserade inom kommunens gränser presenteras, med undantag för mindre delavrinningsområden som utgörs av öar. Delavrinningsområden som ligger helt utanför kommunens gränser, men vars avrinning sker till vattenförekomster inom kommunen presenteras inte, då kommunens rådighet att genomföra åtgärder i dessa områden är begränsad.

2. RAMAR

2.1 EU:s ramdirektiv för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten⁴ (vattendirektivet) trädde i kraft år 2000. Syftet med direktivet är att uppnå ett långsiktigt och hållbart nyttjande av samtliga vattenresurser inom EU. I Sverige hanteras vattendirektivet genom fem vattendistrikt som styrs av fem vattenmyndigheter, där Håbo kommun tillhör Vattenmyndigheten Norra Östersjön samt Norra Östersjöns vattendistrikt.

Vattendistriktens övergripande mål är att uppnå en god ekologisk och kemisk status i ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) samt en god kemisk och kvantitativ status i grundvatten. Arbetet ska fokusera på att minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning och förbättra välbefindandet för de vattenberoende ekosystemen.

---

³ Se interaktiv karta, [länk](#).

⁴ Ramdirektivet: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0060&from=SV>

2.1.1 Åtgärdsprogram

Vattenmyndigheten tar bland annat fram miljö kvalitetsnormer (MKN), som anger vilken status vattenförekomster ska uppnå, samt har ansvaret för att fastställa ett åtgärdsprogram för vattendistriktet, som anger hur miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Åtgärdsprogrammet riktas till myndigheter och kommuner och dessa har ansvar för att vidta de åtgärder som behövs (5kap.8§ MB). Myndigheter och kommuner ansvarar även för att miljö kvalitetsnormerna följs (5kap.3§ MB). I ”Förvaltningsplan 2016-2021 Norra Östersjöns vattendistrikt” finns åtta ålägganden riktade till kommunerna (*Del 4 –Åtgärdsprogram 2016-2021, s.91-103*).

Vattendirektivets övergripande målsättning och vattendistriktets arbete kopplat till detta ligger i linje med presenterad inriktning i Håbo kommuns vattenprogram. Vattenprogrammet hanterar frågan på en mer lokal nivå, där programmets inriktning utgör en prioritering av vilka frågor som är viktigast inom Håbo kommun för att de europeiska och nationella målsättningarna ska uppfyllas.

2.2 Nationella miljö kvalitetsmål

På nationell nivå bedrivs miljöpolitiken utifrån ett miljö målssystem som bland annat innehåller generationsmål och miljö kvalitetsmål. Generationsmålet anger den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå en bra miljö. Målet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. De 16 nationella miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd som eftersträvas i den svenska miljön år 2020.

Många av miljö kvalitetsmålen berör, direkt eller indirekt, vattentillståndet. Sex av de nationella miljö kvalitetsmålen har en direkt koppling till vattnet (ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, myllrande våtmarker, bara naturlig försurning, hav i balans och levande kust och skärgård) men även andra mål, som exempelvis god bebyggd miljö, giftfri miljö och ett rikt växt- och djurliv, är nära kopplat till vattnet och dess kvalitet.

2.3 Kommunala styrdokument

Visionen Vårt Håbo 2030, miljöstrategin och kommunens översiktsplan har en tydlig koppling till kommunens vattenprogram och utgör tillsammans med internationella och nationella styrdokument utgångspunkt för vattenprogrammets inriktning.

2.3.1 Vårt Håbo 2030

Kommunens vision, Vårt Håbo 2030, består av fyra inriktningar. Visionen framhåller att Håbo ska vara en aktiv part i Mälardalen, en Mälarkommun nära naturen, Bålsta ska vara en levande småstad och kommunen ska vara hållbar och sträva mot jämlikhet och delaktighet.

Visionen framhäver Håbos närhet till vattnet och Mälaren. Närheten är en resurs och en attraktionskraft för bland annat bostadsproduktionen, turismen och näringslivet. Samtidigt är Mälaren hem för många växter och djurarter,

vilket ställer krav på stor hänsyn och varsamhet vid utveckling av kommunen som kan påverka vattnet och dess värden.

2.3.2 Miljöstrategi

Håbo kommuns miljöstrategi syftar till att gynna och stärka framförallt en ekologiskt hållbar utveckling av kommunen, genom att strukturera miljöarbetet inom kommunens organisation. Målsättningen är att uppnå kommunens vision om en tillväxt som är ekonomiskt och ekologiskt hållbar samt i balans med miljö och klimat. Strategin är Håbo kommuns sätt att möta de nationella miljö kvalitetsmål som fastställts av riksdagen.

Strategin har tre inriktningar; fossilbränslefri kommun, giftfri och resurseffektiv kommun och naturmiljöer med mångfald. Miljöstrategin är överordnad vattenprogrammet. Inriktningen i vattenprogrammet ligger i linje med de övergripande målsättningar som uttrycks i miljöstrategin och vattnets kvalitet är en viktig beståndsdel i arbetet mot miljöstrategins målsättningar. Vattenprogrammet fungerar som en konkretisering av de målsättningar som rör vattenfrågan i miljöstrategin.

2.3.3 Översiktsplan och fördjupad översiktsplan

Håbo kommun har en översiktsplan från 2006 för kommunen samt en fördjupad översiktsplan från 2010 för Bålsta tätort. En ny översiktsplan för hela Håbo kommun, inklusive Bålsta tätort är under framtagande och beräknas bli antagen år 2018.

Gällande översiktsplanen anger övergripande att utveckling ska ske i befintliga stråk med utbyggda vägar, kollektivtrafik och VA-ledningar. Närheten till natur och Mälaren framhålls som ett starkt värde för kommuninvånarna och Mälarens viktiga funktion för rekreation och friluftsliv, betydelse för dricksvattenförsörjning och dess biologiska värden för fågellivet, samt fiske och biologisk produktion uppmärksammas.

Övergödningsproblematiken uppmärksammas också och frågan kopplas bland annat till enskilda avlopp och det kommunala vatten- och avloppsnätet. Översiktsplanen framhåller att anslutning till kommunalt VA ska eftersträvas och redovisar planerad utbyggnad av det kommunala VA-nätet.

Översiktsplanen behandlar även kommunens dagvattenhantering. Kommunen ska, genom sin VA-verksamhet, sträva efter att minska/utjämna flödet av dagvatten. Att omhänderta dagvattnet nära källan förespråkas och tillämpande av lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) vid byggande av nya bostadsområden ska tillämpas där det är möjligt. Dagvattenhanteringen hanteras vidare i kommunens dagvattenpolicy.

Den fördjupade översiktsplanen för Bålsta anger en liknande inriktning för dagvattenhantering och förspråkar att dagvattnet ska fördröjas i ett tidigt skede så att rening hinner ske genom naturliga processer. Här framhålls vidare att frågan om reservvattentäkt ska utredas för att förstärka kapaciteten

och tåligheten av dricksvattenförsörjningen i kommunens vattenverk i Bålsta och Skokloster samt att vattenskyddsområde för Bålsta vattentäkt ska inrättas.

Samrådsförslaget till den nya översiktsplanen har ett ännu mer ingående fokus på att förvalta, utveckla och tillgängliggöra kommunens vattenresurser. Genom sin planering, tillsyn och VA-verksamhet ska kommunen verka för att uppnå vattendirektivets mål god vattenstatus i alla yt- och grundvattenförekomster till 2021. Vid nybyggnation på kommunens mark ska där det är möjligt förbättringsåtgärder avseende vattenkvaliteten göras. Kommunen ska även verka för att motsvarande åtgärder genomförs på icke-kommunägd mark.

Samrådsförslaget förespråkar en fokuserad utveckling där genomförda investeringar i infrastruktur, kollektivtrafik och VA-nät ska nyttjas. Kapaciteten i VA-systemet ska utgöra en avgörande faktor vid bedömning av lämpliga nya bebyggelseområden. Kommunen ska framförallt utvecklas i Bålsta tätort samt vid befintliga bebyggelsekoncentrationer. Kopplingen till Mälaren ska förstärkas och strandområden och vattenmiljöer ska bevaras, utvecklas och tillgängliggöras. I redan ianspråkstagna strandområden kan tillgängligheten ökas och bidra till ökade rekreations-, friluftslivs-, och besöksvärden. I strandområden med höga biologiska värden ska dessa premieras över en ökad tillgänglighet. I takt med ökad bebyggelse ökar vikten av att strandskyddet värnas.

Ett väl fungerande VA-system krävs för att kunna säkerställa en hållbar utveckling, och kraven ökar i takt med ökad bebyggelse och när fler områden ansluts till VA-nätet. Samrådsförslaget anger att detta ska hanteras genom framtagande av en VA-plan. En uppdatering av riktlinjer för enskilda avlopp som också pekar ut särskilt känsliga områden bör göras, där tillsynsmyndigheten kan ställa högre krav på rening. En ökad näringsbelastning till Mälaren, från både avlopps- och dagvatten är ett hot mot vattenkvaliteten och behöver därför minimeras. Möjligheten att koppla samman kommunens reningsverk genom mellankommunala lösningar ska också undersökas.

Dricksvattenfrågan uppmärksammas i samrådsförslaget och där anges att samtliga kommunens vattentäkter ska skyddas genom inrättande av vattenskyddsområden. Även andra större grundvattenförekomster och enskilda vattentäkter kan behöva skyddas. För att trygga en långsiktigt säkrad dricksvattenförsörjning ska alternativa vattentäkter till Mälaren kartläggas.

Hanteringen av dagvatten ska ske utifrån kommunens dagvattenpolicy. Dagvattenpolicyen anger ett gemensamt ställningstagande för hur kommunen ska betrakta dagvattenfrågan vid planering, byggande och drift. Dagvattenpolicyen ska underlätta arbetet med planprogram och detaljplaner i riktning mot de övergripande mål för dagvattenhantering som anges i kommunens översiktsplan. Dagvattnet ska utnyttjas som en resurs i

utveckling av tätortsnära miljöer. Policyn utgör även stöd i kommunens miljötillsyn.

Samrådsförslaget belyser också behovet av klimatanpassningar för att möta framtida klimatförändringar. Behovet av grönområden och mångfunktionella ytor som är temperaturreglerande och kan ta hand om stora vattenflöden lyfts fram som ett viktigt verktyg. Hur ökade vattenflöden ska hanteras berörs vidare i dagvattenpolicyn och VA-planen.

3. INRIKTNING

Den övergripande internationella och nationella målsättningen att uppnå en god vattenkvalitet, som fastställs genom vattendirektivet, de nationella miljökvalitetsmålen samt Förvaltningsplan för Norra Östersjöns vattendistrikt, gäller för Håbo kommun och utgör tillsammans med kommunala styrdokument utgångspunkt i kommunens vattenprogram. Vattenprogrammet konkretiserar målsättningen i inriktningar som utgår från den lokala problembilden och de största utmaningarna som finns i Håbo kommun för att uppnå en god vattenkvalitet.

3.1 Nulägesbeskrivning

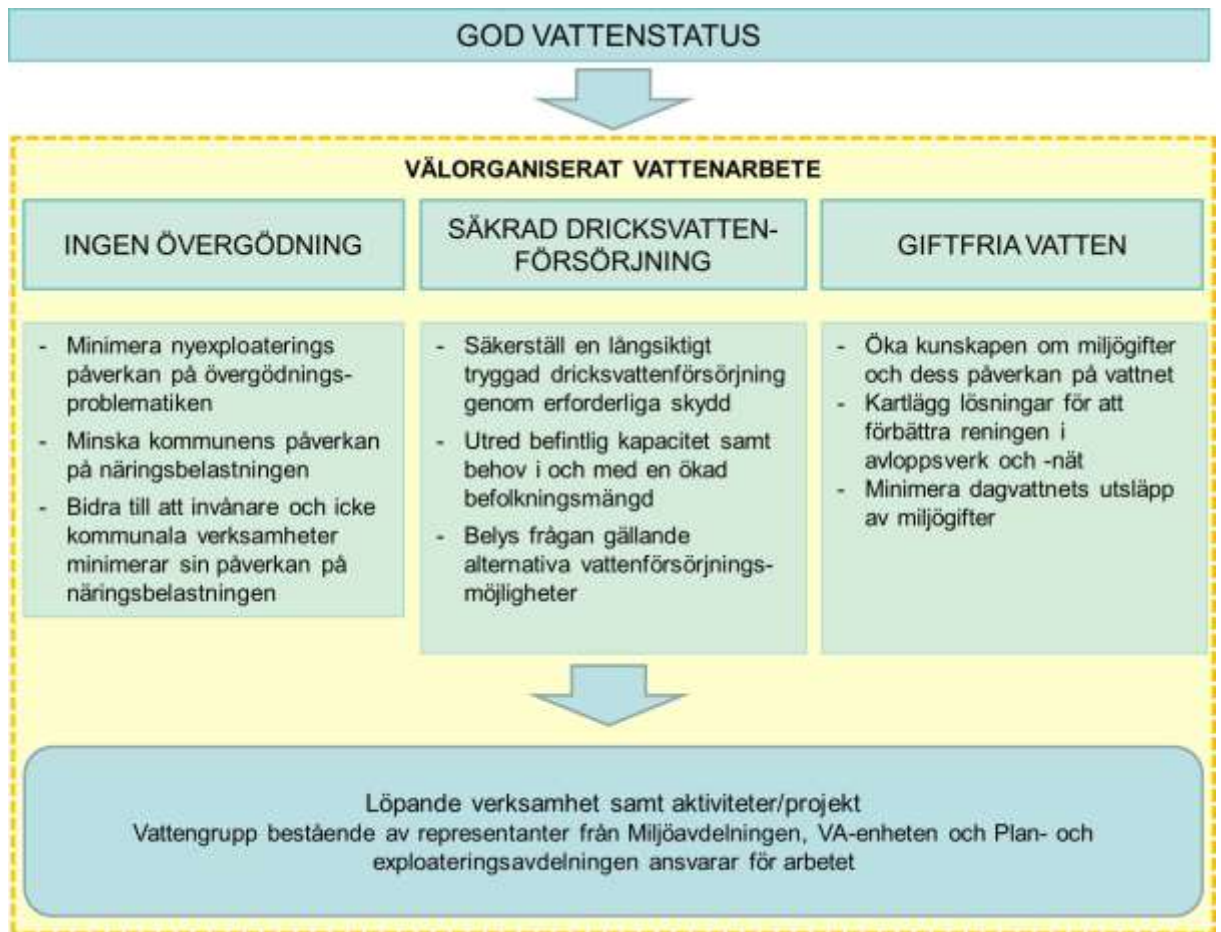
Enligt VISS indelning i vattenförekomster ligger nio ytvattenförekomster och tre grundvattenförekomster helt eller delvis inom Håbo kommun, se bilaga 2. Kommunens vattenförekomster har framförallt problem med övergödning (åtta av nio ytvattenförekomster) och miljögifter (samtliga ytvattenförekomster) enligt VISS statusklassificering. Grundvattenförekomsterna i kommunen har generellt en god status.

Givet nulägesituationen för kommunens vattenförekomster fastställer vattenprogrammet tre **inriktningar** för Håbo kommuns vattenarbete. Dessa utgör kommunens prioritering i arbetet mot en god vattenstatus. De tre inriktningarna är; ingen övergödning, säkrad dricksvattenförsörjning och giftfria vatten.

Vattenprogrammet är ett strategiskt dokument med en lång tidshorisont. I samband med inriktningarna presenteras **målbilder**. Målbilderna fungerar vägledande och anger det tillstånd som ska eftersträvas i arbetet mot en förbättrad vattenkvalitet. Målåret när detta ska vara uppfyllt är år 2030. För att nå målbilden krävs ett aktivt arbete med frågan redan nu.

De tre inriktningarna bryts ned i ett antal **strategier** som fastställer vad kommunens verksamheter ska göra för att målbilderna ska uppnås. Berörda verksamheter ansvarar för att implementera strategierna i sin verksamhet. Konkreta åtgärder och aktiviteter för att efterleva strategierna tas fram genom ett förvaltningsövergripande samarbete mellan berörda avdelningar (vattengruppen).

Figur 1 visar hur de nationella målen, vattenprogrammets inriktningar, målbilder och strategier samt berörda verksamheters aktiviteter för att uppnå dessa förhåller sig till varandra.

Figur 1. Vattenprogrammets inriktningar och strategier.

3.2 Ingen övergödning

Övergödning innebär att näringshalterna, av framförallt kväve och fosfor, är för höga. Det medför att produktionen av biomassa ökar. Det resulterar i igenväxning av vattenförekomsten samt algblomning, ibland av alger som är skadliga för växter och djur. Vid algblomning finns risk för syrebrist på bottenarna då nedbrytning av algerna är en syrekrävande process.

Övergödning förändrar livsmiljöerna för djur och växter i vattnet och innebär en påverkan och obalans i sjöars och vattendrags ekosystem. Vanligtvis minskar variationen av växt- och djurarter vilket påverkar den biologiska mångfalden negativt. Övergödning bidrar även till försämrad råvattenkvalitet och försvårar rening i dricksvattenverken.

Övergödning i sjöar och vattendrag är ett vanligt förekommande problem i tätbefolkade områden samt i områden med ett omfattande jordbruk. Utsläpp av kväve och fosfor härrör framförallt från jordbruksläckage, utsläpp från avloppsreningsverk och enskilda avlopp, industrier samt luftutsläpp från bland annat biltrafiken. Även dagvatten innehåller fosfor och kväve och i områden med hög andel hårdgjord yta kan dagvattens påverkan på övergödningen vara stor.

Pågående klimatförändringar riskerar att bidra ytterligare till övergödning och algbloomning. Detta beror framförallt på en ökad nederbörd vilket innebär en ökad transport av näringsämnen från land till vatten samt ett varmare klimat vilket påskyndar de biogeokemiska processerna som ligger bakom algbloomning.

3.2.1 Målbild

Halterna av kväve och fosfor i vattnet är på en sådan nivå att en hög biologisk mångfald och goda livsvillkor för växter och djur inte äventyras. Håbo kommun bidrar aktivt med att minska halterna av kväve och fosfor i kommunens vattenförekomster genom kommunens plan- och lovgivning, VA-huvudmannaskap, miljötillsyn samt genom kommunen som opinionsbildare och informationsspridare.

➤ *Minimera nyexploaterings påverkan på övergödningensproblematiken*

Utveckling och exploatering av kommunen bör i huvudsak ske så att befintliga investeringar nyttjas och gemensamma anläggningar används. Detta för att bedriva en resurseffektiv planering där redan gjorda investeringar tillvaratas, bilberoendet minimeras, kommunens VA-nät nyttjas och genom detta minimera tillväxtens påverkan på övergödningensproblematiken.

Om utveckling sker utanför befintliga koncentrationer och stråk ska bebyggelsens näringsbelastning på recipienten beaktas vid avgörande om planens/lovets lämplighet. I områden där avrinning sker till vattenförekomster som inte uppnår god ekologisk status på grund av övergödningensproblematik är detta särskilt viktigt.

Där anslutning till kommunalt VA inte är möjligt ska samordnade lösningar eftersträvas, till exempel avlopp i kretslopp, för att minimera antalet utsläppspunkter och skapa ökade möjligheter till kontroll. Vid en nyexploatering bör en utredning genomföras för att ta fram förslag till gemensam eller kommunal lösning av avloppsfrågan, där man tar hänsyn till det aktuella områdets lämplighet eller om området har någon form av skydd.

Eventuella negativa effekter på näringsbelastningen bör synliggöras tidigt i planeringsprocessen för att motverka, minimera samt åtgärda påverkan på ett effektivt sätt. Lösningar som minimerar nyexploaterings negativa påverkan på recipientens vattenkvalitet ska alltid eftersträvas.

➤ *Minska kommunens påverkan på näringsbelastningen*

Kommunen som organisation ska bidra till att de utsläpp av kväve och fosfor som härrör från den egna verksamheten, samt de utsläpp som kommunen i form av markägare har rådighet över, minskar. Vattendirektivet presenterar högt ställda krav på kommunala reningsverk och dess utsläpp av kväve och fosfor. I takt med ökade krav på rening bör samordnade lösningar för reningsverken belysas. Möjligheten att koppla samman kommunens reningsverk, med varandra eller genom mellankommunala lösningar, bör utredas för att genom detta skapa samordningsvinster som på

ett effektivt sätt tillmötesgår de ständigt ökande reningskraven. En bättre rening av kommunens avloppsvatten innebär även positiva följder på miljögiftsproblematiken. Befintlig belastning som härrör från dagens verk samt befintliga och möjliga platser för bräddning bör kartläggas för att säkerställa en hög kunskap om kommunens egen påverkan på vattenförekomsterna.

Kommunen i form av markägare ska genom arrendeavtal säkerställa att arrendatorers verksamheter inte medför en ökad näringsbelastning i kommunens vattenförekomster.

- *Bidra till att invånare och icke kommunala verksamheter minimerar sin påverkan på näringsbelastningen.*

För att minimera den påverkan som härrör från verksamheter utanför den kommunala regionen ska kommunen arbeta aktivt, genom befintliga kanaler, för en minskad näringsbelastning. Kommunen i form av tillsynsmyndighet, rådgivande organ och informationsspridare bör i möjligaste mån hjälpa övriga samhällsaktörer till en minskad näringsbelastning genom informationspridning, vägledning och rådgivning. Det är särskilt viktigt vid kontakt med verksamma lantbrukare i kommunen, då lantbruket är en verksamhet som kan innebära stor näringsbelastning. Kommunen bör därför utöka sin tillsyn gällande jordbruk- och hästhållningsverksamheter.

Kommunen ska verka för att enskilda avlopp ska ha en tillfredsställande rening. Genom kommunens miljötillsyn säkerställs att kommunens enskilda avlopp följer de krav som ställs i vattendirektivet. Tillsynen är särskilt prioriterad i områden där avrinning sker till vattenförekomster som inte uppnår god ekologisk status på grund av övergödningsproblematik samt där åtgärder innebär en stor nytta för hälsa och miljö. Till år 2021 ska kommunen, genom sin tillsynsutövning, ställt erforderliga krav på samtliga av kommunens enskilda avlopp.

Kommunen ska vidare verka för att berörda privatpersoners kunskap om enskilda avloppslösningars påverkan på vattenstatusen är hög och att fastighetsägare har god kunskap om sina anläggningars påverkan på omgivande miljö.

Kommunen ska sträva efter att ha en aktiv roll i regionala, mellankommunala samt lokala samarbetsprojekt som syftar till att minska övergödningsproblematiken.

3.3 Säkrad dricksvattenförsörjning

En säkrad dricksvattenförsörjning berör vårt grundvatten såväl som vårt ytvatten. Mälaren utgör dricksvattentäkt för omkring två miljoner människor och en god vattenkvalitet i Mälaren har ett oerhört stort samhällsekonomiskt värde. Det sker en befolkningstillväxt i Mälardalen samt Håbo kommun, vilket innebär ett ökat behov av dricksvatten.

I kommunen finns tre grundvattenförekomster. Grundvattnet nyttjas inte till den kommunala vattenförsörjningen men för enskild dricksvattenförsörjning genom egna brunnar. Yt- och grundvattnet hänger samman och miljöproblem i ytvattnet kan påverka kvaliteten i grundvattnet och vice versa.

Klimatförändringarna kommer innebära påverkan på vattenkvaliteten och vattenresurserna, bland annat genom våtare vintrar och torrare somrar. Torrare somrar kommer innebära en försämrad vattenomsättning och lägre vattennivåer, vilket påverkar dricksvattenförsörjningen. Häftiga skyfall och varmare temperaturer ökar risken för spridning av föroreningar. En förhöjd havsnivå, vilket är att vänta i samband med klimatförändringarna, riskerar att medföra saltvatteninträngning i Mälaren och hota möjligheten att nyttja Mälaren som dricksvattentäkt.

3.3.1 Målbild

Dricksvattenförsörjningen håller hög kvalitet och tillgången till rent dricksvatten är långsiktigt tryggad i Håbo kommun. Grundvattnet är av en sådan kvalitet att den inte hindrar eller begränsar den enskilda dricksvattenförsörjningen.

Hänsyn tas till kommande klimatförändringar och dess påverkan på dricksvattenförsörjningen. Kapaciteten är anpassad efter de ökande behov som uppstår i takt med en ökande befolkningens mängd och tillgången till vatten utgör inte en begränsande faktor vid den samhällsutveckling som sker i kommunen.

- *Säkerställ en långsiktigt tryggad dricksvattenförsörjning genom erforderliga skydd*

Vattenresurser som är viktiga för dricksvattenförsörjningen bör identifieras och skyddas för att säkerställa en långsiktigt tryggad tillgång till dricksvatten. Arbetet kan med fördel synkroniseras med en regional vattenförsörjningsplan som tas fram på länsnivå. Ytvatten som nyttjas som dricksvattentäkter ska skyddas genom erforderligt skydd för att inte äventyra dess nuvarande samt framtida försörjning av dricksvatten.

Vattenförsörjningsfrågan ska inkluderas i den fysiska planeringen för att säkerställa att ny bebyggelse inte försvårar framtida möjligheter till dricksvattenförsörjning. Att ta hänsyn till dricksvattenförsörjningen vid den fysiska planeringen är särskilt viktigt då hela kommunens markyta avrinner till Mälaren, vilken utgör vattentäkt för kommunen. I områden där markförhållandena innebär en hög påverkansrisk på grundvattnet är det särskilt viktigt att dricksvattenförsörjningen beaktas i den fysiska planeringen.

Kommunens med sitt VA-huvudmannaskap ska säkerställa att avloppsvatten från reningsverk och dagvatten inte medför en negativ påverkan på grundvattnet eller försvårar möjligheterna att använda befintliga vattentäkter. Kommunens tillsynsmyndighet ska säkerställa att enskilda

avloppsanläggningar inte påverkar grundvatten eller befintliga vattentäkter negativt.

➤ *Utred befintlig kapacitet samt behov i och med en ökad befolkningsmängd*

Håbo kommun ska på ett långsiktigt och heltäckande sätt planera för kommunens vatten- och avloppsförsörjning, för att säkerställa att kommunen utvecklas på ett hållbart sätt med avseende på vatten- såväl som avloppsvattenförsörjningen. Det ställer krav på en hög kunskapsnivå gällande nuvarande samt framtida behov i och med förväntad befolkningstillväxt. Kapaciteten i dricksvattenförsörjningen ska utgöra en avgörande faktor vid bedömning av lämpliga nya utvecklingsområden i kommunen. Frågan hanteras genom framtagande av en VA-plan.

➤ *Belys frågan gällande alternativa vattenförsörjningsmöjligheter*

Håbo kommun har ingen reservvattentäkt till Bålsta samt Skokloster vattentäkt. Möjligheten till alternativa vattenförsörjningsmöjligheter i Håbo kommun ska utredas. Kommunen ska kartlägga om och i så fall var alternativa vattentäkter till Mälaren finns, för att säkerställa en fullgod kapacitet gällande dricksvattenförsörjningen.

Om inga reservvattentäkter identifieras ska andra alternativ för att trygga en långsiktigt säkrad dricksvattenförsörjning utredas.

3.4 Gifffria vatten

Ämnen som har utvunnits av samhället, och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden brukar kallas miljögifter. Många miljögifter kan färdas långa sträckor via luften vilket innebär att vår närmiljö kan drabbas av utsläpp av miljögifter som sker i andra länder. Industrier stod tidigare för en stor mängd utsläpp av miljögifter. Även om dessa minskat kraftigt finns förorenade områden från tidigare utsläpp kvar.

Idag står hushållen för en stor del av samhällets utsläpp av miljögifter. Sannolikt sker merparten genom diffusa utsläpp, bland annat vid användande av produkter och varor som innehåller farliga kemiska ämnen. Spridningen av miljögifterna till vattnet sker ofta i samband med kassering av produkter, via avloppsreningsverk och via dagvattnet. Miljögifter lagras ofta i sediment och tar ofta lång tid för naturen att bryta ned.

3.4.1 Målbild

Användningen och spridningen av miljöfarliga ämnen är på en sådan nivå att dess påverkan på vattenkvaliteten inte hotar den biologiska mångfalden eller människors hälsa. Naturfrämmande ämnen förekommer endast i begränsad omfattning. Förekomsten av miljöfarliga ämnen i vårt yt- och grundvatten försvårar inte vår dricksvattenförsörjning och Mälaren är en dricksvattentäkt där uppsatta riktvärden gällande miljögifter uppnås. Kommunen bidrar genom sitt tillsynsarbete, sitt VA-huvudmannaskap samt vid den fysiska planeringen till att miljögifterna i kommunens vattenförekomster såväl som i samhället i stort minskar.

➤ *Öka kunskapen om miljögifter och dess påverkan på vattnet*

Kommunen ska genom sin myndighetsutövning verka för att användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen minskar. Kommunen ska säkerställa att verksamheter och allmänhet har en hög kunskap gällande miljögifter och dess påverkan på vattenkvaliteten samt hur deras beteende kan påverka tillgången och kvaliteten på vattnet. Kommunen ska i egenskap av opinionsbildare och informationsspridare uppmärksamma miljögiftsfrågan och kopplingen till vattenkvaliteten och därigenom möjliggöra för människor att ta ansvar för sin påverkan.

Miljögifter från förorenade områden riskerar att sprida sig till vårt yt- såväl som grundvatten. För att förebygga förorenade områdens potentiella påverkan på vattenkvaliteten ska kommunen säkerställa en hög kunskapsnivå gällande möjliga förorenade områden i kommunen samt verka för att förorenade områden i kommunen efterbehandlas.

➤ *Kartlägg lösningar för att förbättra reningen i avloppsverk och -nät*

Vattendirektivet hanterar krav på kommunala reningsverk och avloppsnät samt dess utsläpp av miljögifter, så som exempelvis läkemedelsrester. I takt med ökade krav på rening bör de ekonomiska konsekvenserna av ställda krav utredas. I sammanhanget bör samordnade lösningar för reningsverken utredas. Möjligheten att koppla samman kommunens reningsverk, med varandra eller genom mellankommunala lösningar, bör undersökas för att genom detta skapa samordningsvinster och därmed på ett kostnadseffektivt sätt tillmötesgå de ökade krav på rening som ställs. En bättre rening av kommunens avloppsvatten innebär även positiva följder på övergödningsproblematiken.

➤ *Minimera dagvattnets utsläpp av miljögifter*

Vid nyexploatering ska uppkomsten av dagvatten minimeras och lokalt omhändertagande av dagvatten eftersträvas. Dagvatten bidrar bland annat med tillförsel av metaller, polyaromatiska kolväten och näringsämnen och genom en minimerad uppkomst av dagvatten vid nyexploatering minimeras flödena och därmed även dagvattnets påverkan på miljögiftsproblematiken.

Exploaterings uppkomst av dagvatten bör synliggöras tidigt i planeringsprocessen för att motverka, minimera samt åtgärda flödena på ett effektivt sätt. Lösningar som minimerar nyexploaterings negativa påverkan på recipientens vattenkvalitet ska alltid eftersträvas.

När behov finns ska möjligheten till dagvattenlösningar som bidrar till omhändertagande och rening av dagvatten från redan existerande områden kartläggas i samband med ny exploatering. Kommunens dagvattenpolicy vägleder arbetet.

4. KARTLÄGGNING

I Håbo kommun finns tre grundvattenförekomster och nio ytvattenförekomster, varav åtta sjöar och ett vattendrag. Information om

respektive vattenförekomst och dess avrinningsområde presenteras i en interaktiv karta: [länk](#).

I bilaga 1a och 1 b finns kartor över samtliga vattenförekomster i Håbo kommun. I bilaga 2 finns länkar till mer information om respektive vattenförekomsts status. En sammanställning av information om respektive vattenförekomst finns även i bilaga 3.